

ETİK (TDK Sözlük)

1. isim Töre bilimi

2. Çeşitli meslek kolları arasında tarafların uyması veya kaçınması gereken davranışlar bütünü

3. Etik bilimi

4. *sıfat* Ahlakî, ahlakla ilgili

7

ETİK: Ahlakî eylemin bilimi Ahlak felsefesi

- İnsanların ahlaki davranışlarını yönlendiren etmenlerin tarafsız bir şekilde **tasvirlerini** yapar.
- İyi-kötü, doğru-yanlış, adalet-hakkaniyet gibi ahlaki kavramların **ne anlama** geldiğini sorgular.
- İnsanların nasıl ve neye göre davranmaları **gerektiğini** araştırır.

8

Bir düşünce alanı olarak etik

Birey olarak : Nasıl davranmalıyım?
Toplum olarak : Nasıl yaşamalıyız?

Etik, karmaşık sorunların ve konuların nasıl ele alınacağı ve çözümleneceğine karar vermede bir yöntem, prosedür veya perspektiftir.

9

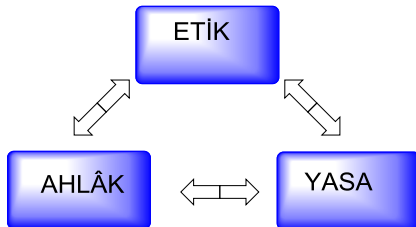
Altın Kural

Sen sana ne sanursan
Ayrığa da onu san
Dört kitabın manası
Budur eğer var ise

Yunus Emre
13. yüzyıl

Etik, ahlak ve yasa

11

Bilimin etiğe gereksinimi var mı?

Prof. Dr. Mümtaz Turhan

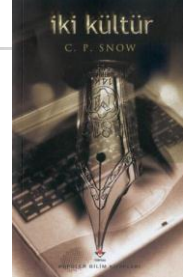
- İlim, hakiki ilim adamına **hakikat severliği, dürüstlüğü, objektif ve bitaraf** olmayı öğretmekle, **ahlâkî** davranışlara temel olarak onları teşvik eder. İşte bizim ilim ve ölçüye sarılışımızın hikmeti budur.

13

C. P. Snow

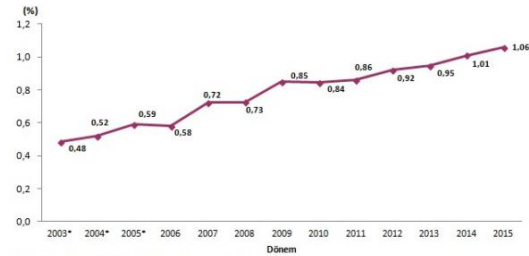
- Ahlak konusunda da genellikle elimizdeki en sağlam entellektüeller grubu bilim insanlarıdır. **Bilimin mayasında bile ahlâkî bir bileşen vardır.**

14

Niçin Proje?

Ar-Ge harcamasının GSYH içindeki payı, 2003-2015

(*1998 bazlı revize edilmiş olan GSYH' ya göre)

15

Niçin proje?

23. BTYK Kararı: 2011/101

Ulusal Yenilik Sistemi 2023 Yılı Hedefleri

	2013 Yılı	2023 Yılı
• Ar-Ge harcaması / GSYİH:	% 0,95	% 3
• Özel sektör Ar-Ge harcaması / GSYİH:	% 0,45	% 2
• Araştırmacı sayısı:	113 bin*	300 bin*
• Özel sektör araştırmacı sayısı:	52 bin*	180 bin*

*Tam Zaman Eşdeğer olarak

16

Proje nedir?

- Tanımlanan bir işi,
- Tanımlanan bir zamanda
- Tanımlanan bir sürede
- Tanımlanan bir bütçeyle
- Tanımlanan hedeflere uygun olarak gerçekleştirmektir.

17

Araştırma projesi

- Başlangıcı ve sonu belirli bir sürede, **tanımlı amaç ve hedeflere sahip, değişim yaratan**, planlanan uygulama adımlarıyla çeşitli çıktıkların elde edildiği, belirlenmiş bir bütçeyle yürütülen bir çalışma sürecidir.

• www.tubitak.gov.tr

18

Bilim etiğinin beş genel ilkesi

- Dürüstlük
- Emanet
- Adalet
- Toplumsal sorumluluk
- Karşılıklı Saygı

19

Araştırma ve Yayın Etiği Temel İlkeler:

YÜKSEKÖĞRETİM KURULU

Etik Davranış İlkeleri

Link : [TIKLAYINIZ](#)

20

Yeterlilik, özeleştir, atıf

- Araştırmanın tasarım ve yürütülmesinde, yeterliliğe sahip olmak,
- Araştırmanın yapılışı ve bulguların analizi sırasında, öz eleştiri, dürüstlük ve şeffaflığı korumak,
- Aynı konuda araştırma yapmış veya yapmakta olanları çalışmalarına saygılı olmak.
 - «YÖK : [Etik Davranış İlkeleri](#)»

21

Dürüstlük, açıklık, onur payı

- Araştırma konusuna dürüst ve tarafsız yaklaşmak,
- Araştırma sonuçlarını raporlarken açık ve dürüst davranmak,
- Araştırmaya katılan herkesin katkısını görünür kılmak.
 - «YÖK : [Etik Davranış İlkeleri](#)»

22

Araştırma protokolü

- Araştırmaya başlarken, araştırma sürecindeki görevler ve yayınlarda oluşan tüm hakların dağılımını belirlemek.
 - «YÖK : [Etik Davranış İlkeleri](#)»

23

Belgeleme

- Veri toplanması ve analizi için kullanılan bütün kaynak (elektronik kaynaklar dahil) ve metotları çalışmada sunmak.
 - «YÖK : [Etik Davranış İlkeleri](#)»

24

Bilimsel sistematik

- Bilimsel yayınlarda, doğru ve tam bilgi vermek,
- Yayının kasıtlı olarak eksik bilgi içermemesinin temel kural olduğunu kabul etmek,
- Sadece bilimsel sistematik içinde geliştirilen bilgileri ve verileri yayımlamak.
 - «YÖK : [Etik Davranış İlkeleri](#)»

25

YÖK : Tarafsızlık

- Yayının içeriğinin yansız olması için özen göstermek,
- Kişisel çıkarlar, ticarî kaygılar, politik görüşlerin empoze edilmesi amacıyla veya benzeri nedenlerle araştırma sonuçlarını değiştirerek yayın yapmamak.
 - «YÖK : [Etik Davranış İlkeleri](#)»

26

Kaynak gösterme, yazarlık

- Yayında yararlanılan bütün kaynakları atıf yaparak belirtmek,
- Yayındaki bilginin üretilmesinde, derlenmesinde, ölçülmesinde ve yayına hazırlanmasında payı olanları, katkılarına göre yazar olarak veya teşekkür ederek belirtmek,
- İntihal'in her biçiminden kaçınmak
 - «YÖK : [Etik Davranış İlkeleri](#)»

Hakemlik, danışmanlık, editörlük, raportörlük, jüri üyeliği

- Dürüst, önyargısız ve tarafsız olmak;
- Gizlilik ilkesine riayet etmek;
- Değerlendirmelerde şeffaf olmak ve gerekçelendirmek;
- Rencide edici ifadelerden kaçınmak;
- Fikir hırsızlığı yapmak suretiyle görevini ötüye kullanmamak gerekir.
 - «YÖK : [Etik Davranış İlkeleri](#)»

Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Davranışlar

TÜBİTAK

[TÜBİTAK Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu Yönetmeliği](#)
Güncelleme tarihi:12.05.2018

Link: [TIKLAYINIZ](#)

29

TÜBİTAK-AYEK Madde 9(1). Etiğe aykırı davranışlar

- (a)**Uydurma**: Hayalî veriler sunmak, rapor etmek veya yayımlamak,
(b)**Çarpıtma**: Değişik sonuç verebilecek şekilde araştırma araç gereçleri, işlemleri veya kayıtlarında değişiklik yapmak veya sonuçları değiştirmek,
(c)**Aşırma**: Başkalarının fikirlerini, yöntemlerini, verilerini, yazılarını ve şekillerini sahiplerine usulüne uygun atıf yapmadan veya gerektiğinde sahiplerinden izin almadan kendisine aitmiş gibi kullanmak,

30

TÜBİTAK-AYEK Madde 9(1). Etiğe aykırı davranışlar

(ç)Tekrar Yayım: Bir araştırmanın sonuçlarını, daha önce yayımlanma durumunu belirtmeden birden fazla kez yayımlamak veya yayımlamak için girişimde bulunmak,

(d) Dilimleme: Bir araştırmanın sonuçlarını, araştırmanın bütünlüğünü bozacak şekilde ve uygun olmayan biçimde parçalara ayırarak birden fazla sayıda yayın yapmak veya yayın yapmak için girişimde bulunmak,

31

TÜBİTAK-AYEK Madde 9(1). Etiğe aykırı davranışlar

(e)Destekleyen kuruluşu belirtmeme:

Destklenerek yürütülen araştırmaların sonuçlarını içeren sunum veya yayınlarda destek veren kurum veya kuruluşun desteğini belirtmesi gerekirken belirtmemek,

32

TÜBİTAK-AYEK Madde 9(1). Etiğe aykırı davranışlar

(f) Haksız yazarlık: Birden fazla araştırmacıyla yapılan araştırmaların sonuçlarının sunum veya yayımında, yazarlık sıfatını hak edecek düzeyde katkısı bulunanın ismini çıkarmak, yazarlık sıfatını hak edecek düzeyde katkısı olmayanı yazar olarak eklemek veya yazar sıralamasını uygun olmayan bir biçimde düzenlemek,

33

TÜBİTAK-AYEK Madde 9(1). Etiğe aykırı davranışlar

(g)Yayımlanmış veya yayına sunulmuş kendi çalışmasından usulüne uygun olarak kaynak göstermeden alıntı yapmak,

[Prof. Dr. Miguel ROIG, Aşırma ve Kendinden Aşırma : Her Yazarın Bilmesi Gerekenler; LİNK: [TIKLAYINIZ](#)]

34

TÜBİTAK-AYEK Madde 9. Etiğe aykırı davranışlar

(ğ) Kurumca sağlanan kaynakları amacına veya usulüne aykırı biçimde kullanmak,

35

TÜBİTAK-AYEK Madde 9(1). Etiğe aykırı davranışlar

(h)Kabul ve taahhüt beyanlarına uymama: Kuruma sunulan araştırma, yayın ve diğer faaliyetlerde öngörülen kabul ve taahhüt beyanlarına uymamak, doğru olmayan, yanıltıcı veya eksik beyanda bulunmak,

36

TÜBİTAK-AYEK Madde 9(1). Etiğe aykırı davranışlar

- **i) Görevi ihmal veya kötüye kullanma:** Kurumun iş ve değerlendirme süreçlerinde yer alan hakem, danışman, uzman, editör, panelist, moderatör, izleyici, raportör, komite veya kurul üyeliği ve benzeri görevleri yerine getirirken usulüne uygun davranmamak, görevi ihmal etmek veya kötüye kullanmak,

37

TÜBİTAK-AYEK Madde 9(1). Etiğe aykırı davranışlar

- **i) Asılsız veya dayanaksız olarak etik kural ihlali iddiasında bulunmak**

38

Yeni bir etik ihlal durumunda

- Yaptırımlar %50 artırılarak uygulanır.

39

Proje sunumlarında karşılaşılan bazı etik ihlalleri

- Projeyi, başka projelerden, doktora tezlerinden vb. kaynaklardan aşırma yaparak yazmak.
- Kendisi tarafından yayınlanmış/yayına sunulmuş çalışmayı, yayınlanma durumunu belirtmeden özgün bir proje önerisi olarak sunmak.
- Proje önerisinde, ön çalışmalarını doğru olarak rapor etmemek,
- Değerlendirme sürecindeki projeyi TÜBİTAK'ın başka bir grubuna veya başka bir kuruma ya da kendi üniversitesinin BAP'ına sunmak.
- Revize projeyi, reddedilen projeye atf yapmadan küçük değişikliklerle yeni bir proje gibi sunmak.
- Öğrencisinin yüksek lisans/doktora tezini bire bir alıntı yaparak projede kullanmak.

40

Proje çalışılırken ve proje çıktılarında karşılaşılan bazı etik ihlalleri

- Gelişme ve sonuç raporlarında, projenin gidişatı ve proje ekibi hakkında kuruma doğru ve açık raporlama yapmamak.
- Hak sahipliği bulunan kişileri (imzalı onaylarını almadan) yazarlıktan çıkarmak.
- Hak etmeyenlere armağan yazarlık vermek.
- Proje üretilen makale, bildiri vb çıktılarda kuruma teşekkür belirtmemek.
- Proje çıktısı makaleleri dilimleyerek yayımlamak.
- Proje kapsamında olmayan çalışmalarını proje çıktısı olarak proje takip sistemine yüklemek.

41

Panelistik ve danışmanlıklarda karşılaşılan bazı etik ihlalleri

- Çıkar çakışması/çatışması olduğu halde projelerde panelist veya izleyici danışmanlık görevi almak.
- Panelist olarak gizlilik kurallarını ihlal etmek,
- Panelist, izleyici danışman olarak tarafsızlık ilkesini ihlal etmek,
- Değerlendirdiği projeyi bir başkasıyla paylaşmak,
- Değerlendirdiği projedeki bilgileri kullanarak yeni bir proje hazırlamak,
- Danışmanlığı kurallarına uygun yapmamak,

42

Immanuel KANT

- Ahlâk, bize nasıl mutlu olabileceğimizi değil, mutluluğa nasıl layık olabileceğimizi gösteren bir doktrindir.

Prof. Dr. Cavit Orhan Tütengil

- İnsan, yapısı icabı, **faziletle rezilet** arasında raks eder. Daima faziletli olmak bir tabiat vergisi değil, **insanca cehit** işidir. Kendimizi daima göz altında tutmalıyız. Yılmadan, yorulmadan...

Kumandan erik çalarsa...

- Beyler örf ve kanuna nasıl riayet ederlerse, halk da aynı şekilde itaat eder. Beyler hangi yoldan giderse, beylerin bu gidişi kulların da yoludur." **YUSUF HAS HACİB**
- Kumandan bir erik çalarsa, askeri ağacı kökünden söker." **NUŞİREVAN**

Son Söz

- Ben, manevi miras olarak hiçbir **dogma**, hiçbir **kalıplaşmış kural** bırakmıyorum. Benim manevi mirasım **bilim** ve **akıldır**.

DAHA İLERİ KAYNAKLAR

